

REGERINGEN

Regeringsbeslut

IV:6

2011-11-24

S2011/10460/PBB
(delvis)

Socialdepartementet

Boverket
Box 533
371 23 Karlskrona

Uppdrag att utvärdera vissa tillväxt- och konkurrensbestämmelser i plan- och bygglagen

Regeringens beslut

Regeringen ger Boverket i uppdrag att analysera konsekvenser och uppnådda effekter av den ändring i den dåvarande plan- och bygglagen (1987:10) som trädde i kraft den 1 januari 2008 och som innebär att en god ekonomisk tillväxt och effektiv konkurrens ska främjas vid kommunernas planläggning. I uppdraget ingår bl.a. att studera vilka effekter lagändringen har haft på utformningen av kommunala översiktsplaner och detaljplaner samt på beslut om bygglov och förhandsbesked.

Uppdraget ska utföras i samverkan med Konkurrensverket. Boverket ska vid uppdragets fullgörande rådgöra med Sveriges Kommuner och Landsting samt övrigt berörda intressenter. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 april 2013.

Bakgrund

Genom en ändring i plan- och bygglagen (1987:10) som trädde i kraft den 1 januari 2008 förtydligades att det vid planläggning ska tas hänsyn till den ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling. Förtydligandet var en följd av riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition Ett första steg för en enklare plan- och bygglag (prop. 2006/07:122, bet. 2007/08:CU3, rskr. 2007/08:54). Förtydligandet kom till uttryck i 2 kap. 2 § plan- och bygglagen genom det allmänna kravet att en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens ska främjas vid planläggning och byggande. Bestämmelsen har sedermera överförts till den nya plan- och bygglagen (2010:900) som trädde i kraft den 2 maj 2011. I 2 kap. 3 § anges således

”Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja

1. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder,
2. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper,
3. en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt, och
4. en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens.”

I skälen till lagändringen 2008 anförde regeringen bl.a. att Förtroendekommissionen i sitt betänkande Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47) uttalat sig om vikten av att kommunerna tar hänsyn till ekonomiska aspekter vid planering och tillämpning av plan- och bygglagen eftersom detta påverkar aktörernas etableringsmöjligheter. Enligt kommissionen är en fungerande konkurrens en av de viktigaste faktorerna för att nya aktörer ska kunna etablera sig på marknaden. Kommissionen framhöll att det är betydelsefullt att kommunerna i planarbetet beaktar de positiva effekter av konkurrens och välfärd som följer vid nyetableringar av företag. Konsumenter och kommuninnevånare har enligt kommissionen ett berättigat intresse av goda konkurrensförhållanden, inte minst inom handeln, som leder till ett större och mer varierat utbud samt lägre priser. Som ett led i att förbättra konkurrensen borde därför, enligt kommissionen, konkurrenshänsyn ges ett större genomslag i plan- och bygglagen.

Hållbar utveckling delas normalt in i tre dimensioner – den sociala, den ekologiska och den ekonomiska dimensionen. I plan- och bygglagstiftningen har av tradition de sociala och de ekologiska aspekterna av hållbar utveckling fått en framskjutande plats. Planeringsprocessen innebär ofta avvägningar mellan olika allmänna och enskilda intressen men också mellan sinsemellan olika enskilda intressen och olika allmänna intressen. Sektorsintressen av olika slag kan med åberopande av skilda bestämmelser göra sig gällande med olika styrka från tid till annan. Till skillnad från de sociala och de ekologiska dimensionerna av en hållbar utveckling hade fram till lagändringen 2008 den ekonomiska dimensionen inte kommit till tydligt uttryck i plan- och bygglagen. Detta riskerade att få till följd att motstående intressen och avvägningar inom ramen för en helhetssyn inte alltid redovisats.

Regeringen angav som sin bedömning att ekonomisk tillväxt och ett starkt näringsliv baserat på konkurrenskraftiga företag är en förutsättning för hållbar utveckling. Det fanns därför enligt regeringen skäl att i plan- och bygglagen tydliggöra att målet om en hållbar utveckling också har en ekonomisk dimension. För att säkerställa att såväl planläggning som byggande sker med beaktande av de olika dimensionerna i hållbar utveckling borde den ekonomiska dimensionen komma till uttryck tillsammans med de andra dimensionerna i plan- och bygglagens

grundläggande krav på planeringsarbetet. Bestämmelserna skulle på så sätt ge ett uttryckligt stöd för de enligt regeringen viktiga kraven avseende såväl de sociala som de ekologiska och ekonomiska dimensionerna vid alla typer av beslut enligt plan- och bygglagen.

Av den proposition som låg till grund för lagändringen 2008 framgår att den ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling bl.a. uttrycks i form av insatser och initiativ för en ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och näringslivsutveckling. Insatser som nämns är att främja innovationer, främjande av en effektiv konkurrens, förenklade regler för små företag samt regional tillväxt. Mer konkret innebär det tillägg som föreslogs i propositionen bl.a. att kommunen vid planläggningen ska beakta grundläggande förutsättningar för etablering och utveckling av näringslivet och kommersiell service. Tillägget innebär också att kommunen ska beakta förutsättningarna för byggande av behövlig infrastruktur för kommunikationer och teknisk försörjning samt för bostadsbyggande. I dessa sammanhang ska kommunen beakta intresset av att främja en effektiv konkurrens.

Under rubriken Konsekvenser för enskilda, näringsidkare och kommuner angav regeringen i propositionen att förslagen att förtydliga den ekonomiska dimensionen vid planläggning bedöms ha positiva ekonomiska konsekvenser för enskilda, näringsidkare och kommuner. Förslagen att förtydliga den ekonomiska dimensionen vid planläggning enligt plan- och bygglagen gagnar enskilda näringsidkare på flera sätt, bl.a. blir konkurrensaspekten tydlig.

Skälen till regeringens beslut

Regeringen anser att ekonomisk tillväxt och ett starkt näringsliv baserat på konkurrenskraftiga företag är en förutsättning för hållbar utveckling. Intentionerna bakom den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2008 var att förtydliga att det vid planläggning ska tas hänsyn till den ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling. Regeringen finner det angeläget att det förtydligande som skett i plan- och bygglagen får genomslag i kommunernas planering.

Det har nu gått snart fyra år sedan det i plan- och bygglagen infördes uttryckliga bestämmelser som innebär att tillväxt- och konkurrensaspekter ska beaktas vid planläggning. Det finns därför anledning att närmare studera de effekter och andra konsekvenser som lagändringen har medfört på planlägningsaktivitet och planutformning samt om de intentioner som kommit till uttryck i förarbetena till lagändringen har blivit infriade.

Boverket ska med hänsyn till nämnda förhållanden i samverkan med Konkurrensverket genomföra en utvärdering av de effekter och andra konsekvenser som den genomförda planändringen har medfört. I upp-

draget ingår bl.a. att studera vilka effekter lagändringen har haft på utformningen av kommunala översiktsplaner och detaljplaner samt på beslut om bygglov och förhandsbesked. Vidare ska klargöras om ändringen i plan- och bygglagen kan anses ha medfört de effekter som förutsågs i förarbetena till lagändringen. Boverket ska vid uppdragets fullgörande rådgöra med Sveriges Kommuner och Landsting samt med övriga berörda intressenter vid uppdragets genomförande.

På regeringens vägnar

Stefan Attefall

Ivar Frostenson

Likalydande till
Konkurrensverket

Kopia till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet
Näringsdepartementet
Sveriges Kommuner och Landsting